

УДК 33.021:378

Маргарита С. Амбарчян

Київський національний університет технологій та дизайну

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ
СТУДЕНТСЬКОГО КОНТИНГЕНТУ УКРАЇНИ ТА БРИТАНІЇ**

Метою статті є виявлення спільних та відмінних ознак складу та структури студентського контингенту України та Британії. В основі дослідження лежить застосування методів групування, порівняння, вертикального та горизонтального аналізів. У результаті дослідження виявлено суттєві розбіжності у темпах зростання чисельності студентів в Україні та у Британії. Отримані результати дозволяють приймати управлінські рішення щодо підвищення доступності вищої освіти для різних категорій населення.

Ключові слова: студентський контингент, вища освіта в Україні та Британії, основні показники діяльності вищих навчальних закладів.

Маргарита С. Амбарчян

Киевский национальный университет технологий и дизайна

**СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СОСТАВА И СТРУКТУРЫ
СТУДЕНЧЕСКОГО КОНТИНГЕНТА УКРАИНЫ И БРИТАНИИ**

Целью статьи является определение общих и отличительных признаков состава и структуры студенческого контингента Украины и Британии. В основе исследования лежит использование методов группирования, сравнения, вертикального и горизонтального анализа. В результате исследования обнаружены существенные расхождения в темпах возрастания численности студентов в Украине и Британии. Полученные результаты позволяют принимать управленческие решения для повышения доступности высшего образования для разных категорий населения.

Ключевые слова: студенческий контингент, высшее образование в Украине и Британии, основные показатели деятельности высших учебных заведений.

Margarita S. Ambarchian

Kyiv National University of Technologies and Design

**COMPARATIVE ANALYSIS OF COMPOSITION AND STRUCTURE OF
THE STUDENT BODY OF UKRAINE AND GREAT BRITAIN**

The article purpose is to indicate common and distinctive features of composition and structure of the student body in Ukraine and Britain. In the process of research, the author applies methods of grouping, comparison, vertical analysis, and horizontal analysis. The author has indicated considerable differences in rates of growth of a student number in Ukraine and in Britain. The obtained results enable to

make managerial decisions regarding improvement of accessibility of higher education for different groups of the population.

Key words: *the student body, higher education in Ukraine and Britain, the main figures of the activity of higher education establishments.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Активне реформування системи вищої освіти України впродовж останніх років неможливе без аналітичної оцінки достовірних показників діяльності вищих навчальних закладів, яка дозволяє виявити невикористані резерви підвищення ефективності національної системи освіти.

Аналіз останніх публікацій. Аналіз стану і тенденції розвитку вищої освіти в Україні здійснювався низкою українських учених, серед яких Т. В. Рижа, Т. Ю. Скиба, О.А. Кратт, Л.Г. Деева [1-3]. Проте, жоден з названих учених не порівнював показники вітчизняної системи з показниками інших країн з більш ефективною системою вищої освіти.

Невирішені частини дослідження. З огляду на суттєве скорочення чисельності абітурієнтів впродовж декількох років та неоднаковий рівень доступності вищої освіти для різних категорій населення, виникає необхідність у порівнянні тенденцій зміни складу та структури студентського контингенту України з аналогічними показниками Великої Британії.

Мета дослідження. Завданнями дослідження є аналіз низки показників студентського контингенту України та Британії: чисельності студентів загалом та у розрізі деяких напрямів підготовки; вікової структури; статевої структури; чисельності студентів з обмеженими можливостями; чисельності іноземних студентів.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. У результаті аналізу чисельності студентів України та Британії у 2010/11 – 2014/15 н. р. автором визначено, що кількість студентів України зазнала суттєвішого скорочення у порівнянні з Британією (-32,19% в Україні та -9,47 % у Британії) (табл. 1). Абсолютна кількість студентів в Україні впродовж цього періоду була меншою ніж у Британії.

Таблиця 1

Чисельність студентів України та Британії у 2010/11-2014/15 н. р.

Країна	Навчальні роки					Базисний приріст у 2014/15, %
	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	
Україна	2 491 288	2 311 557	2 170 141	2 052 678	1 689 226	-32,19
Британія	2 503 010	2 496 635	2 340 275	2 299 355	2 266 075	-9,47

*Розраховано автором на основі джерел [4-9].

Здійснивши уніфікацію напрямів підготовки студентів в Україні та Британії [10], автор порівняла питому вагу студентів деяких напрямів підготовки України та Британії у 2010/11 та 2014/15 н. р. Автором визначено, що у 2014/15 н.р. в Україні серед досліджених напрямів найбільш суттєво зріс попит на напрям підготовки «Медицина». Загалом, в Україні серед досліджених напрямів найбільшим попитом користується напрям підготовки «Право», тоді як у Британії – «Медицина» (табл. 2).

Таблиця 2

Чисельність студентів України та Британії у розрізі деяких напрямів підготовки

Напрямок підготовки	Україна				Британія			
	2010/11		2014/15		2010/11		2014/15	
	Кількість осіб	Частка, %	Кількість осіб	Частка, %	Кількість осіб	Частка, %	Кількість осіб	Частка, %
Аграрні науки	52124	2,1	48867	2,9	20785	0,8	19205	0,8
Архітектура	46289	1,9	68659	4,1	62765	2,5	48255	2,1
Комп'ютерні науки	85529	3,4	81288	4,8	99010	4,0	93250	4,1
Медицина	143193	5,7	135365	8,0	367935	14,7	341460	15,1
Освіта	172879	6,9	129368	7,7	223975	8,9	164395	7,3
Право	198377	8,0	147177	8,7	92950	3,7	87595	3,9
За всіма напрямками	2491288	100,0	1689226	100,0	2503010	100,0	2266075	100,0

*Розраховано автором на основі джерел [4, 5, 9].

У результаті аналізу вікової структури студентів України та Британії у 2014/15 н.р. автором виявлено, що в Україні та Британії найбільшу питому вагу у загальній кількості студентів має вікова група «≤ 20» (табл. 3).

Таблиця 3

Вікова структура студентів України та Британії у 2014/15 н.р.

Вікова група, років	Україна		Британія	
	Кількість осіб	Питома вага, %	Кількість осіб	Питома вага, % **
≤ 20	1 019 512	60,35	903 470	39,87
21-24	447 456	26,49	604 720	26,69
25-29	119 306	7,06	260 400	11,49
≥ 30	102 952	6,09	497 165	21,94
Разом	1 689 226	100,00	2 266 075	100,00

*Розраховано автором на основі джерел [4, 9]

**для 0,01% студентів Британії вікова група не визначена.

Привертає увагу те, що у Британії достатньої великою є частка студентів вікової групи «≥ 30» (21,94%), тоді як в Україні вона становить всього 6,09 %.

У результаті аналізу статевої структури студентів України та Британії у 2014/15 н.р. автором виявлено, що як в Україні, так і в Британії частка жінок у структурі студентів є більшою ніж частка чоловіків (табл. 4).

Таблиця 4

Статева структура студентів України та Британії у 2014/15 н. р.

Стать	Україна		Британія	
	Кількість осіб	Питома вага, %	Кількість осіб	Питома вага, %**
Чоловіча	809 235	47,91	992 370	43,79
Жіноча	879 991	52,09	1 273 335	56,19
Загальна кількість студентів	1 689 226	100,00	2 266 075	100,00

*Розраховано автором на основі джерел [4, 9].

**для 0,02% студентів Британії стать визначена як «інша».

Проаналізувавши кількість осіб з обмеженими можливостями, які навчаються у ВНЗ України, у 2010/11 – 2014/15 н. р., можна зробити висновок, що впродовж усього періоду питома вага таких осіб у загальній кількості студентів України зростала і становила менше 1% (табл. 5).

Таблиця 5

Кількість осіб з обмеженими можливостями, які навчаються у ВНЗ України, у 2010/11 – 2014/15 н.р.

Показник	Навчальні роки				
	2010/ 11	2011/ 12	2012/ 13	2013/ 14	2014/ 15
Кількість осіб з обмеженими можливостями	17242	18239	18825	19573	16577
Частка у загальній кількості студентів, %	0,69	0,79	0,87	0,95	0,98

*Розраховано автором на основі джерел [5-9].

Проаналізувавши кількість іноземних студентів в Україні у 2010-2015 р.р., можна зробити висновок, що впродовж усього періоду питома вага таких осіб у загальній кількості студентів України зростала і становила від 1,53% до 3,37% (табл. 6).

Таблиця 6

Кількість іноземних студентів в Україні у 2010/11 – 2014/15 н. р.

Показник	Навчальні роки				
	2010/ 11	2011/ 12	2012/ 13	2013/ 14	2014/ 15
Кількість іноземних студентів	38166	42980	49044	59391	56933
Частка у загальній кількості студентів, %	1,53	1,86	2,26	2,89	3,37

*Розраховано автором на основі джерел [5-9].

У результаті розрахунку кількості студентів з обмеженими можливостями на 10 000 студентів в Україні та Британії у 2014/15 н. р. автором визначено, що цей показник у Британії є суттєво вищим ніж в Україні (1056,56 осіб у Британії проти 98,13 осіб в Україні) (рис. 1). Тобто, показник Британії більш ніж у 10 разів вищий.

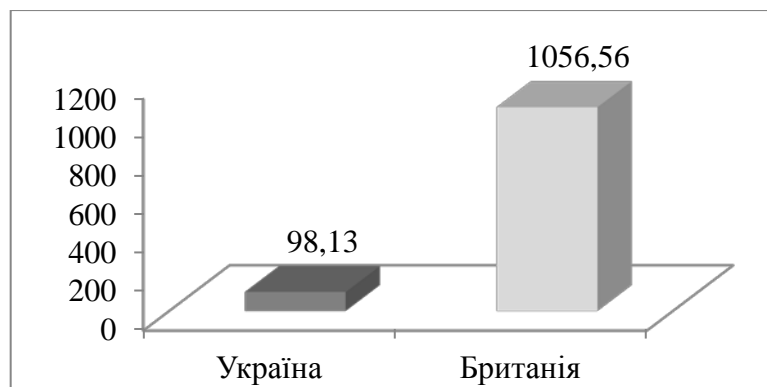

Рис. 1. Кількість студентів з обмеженими можливостями на 10 000 студентів в Україні та Британії у 2014/15 н. р.

У результаті розрахунку кількості іноземних студентів на 10 000 студентів в Україні та Британії у 2014/15 н. р. автором визначено, що цей показник у Британії є значно вищим ніж в Україні (1926,61 осіб у Британії проти 337,04 осіб в Україні) (рис. 2). Тобто, показник Британії більш ніж у 5 разів вищий.

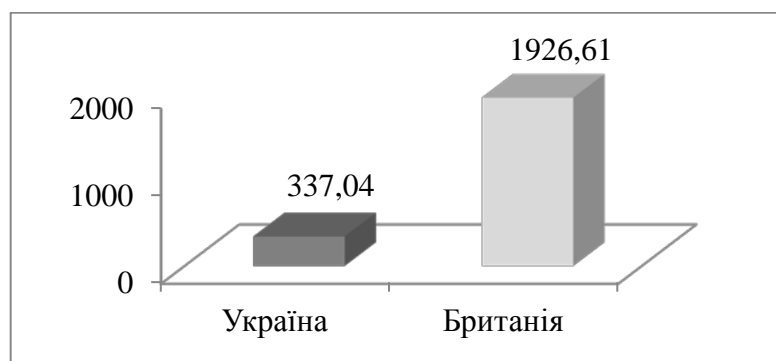

Рис. 2. Кількість іноземних студентів на 10 000 студентів в Україні та Британії у 2014/15 н. р.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У відповідності до поставлених завдань автором отримано такі результати: чисельність студентів як в Україні, так і у Британії скоротилась, хоча скорочення в Україні є набагато суттєвішим; в Британії значно більша кількість осіб старших 30 років здобувають вищу освіту ніж в Україні; у Британії вища освіта є суттєво більш доступною для осіб з обмеженими можливостями ніж в Україні; у Британії питома вага іноземних студентів у загальній кількості студентів є значно більшою. Надалі виникає необхідність в аналізі факторів, які впливають на значення показників вищої освіти України.

Література

1. Рижа Т. В. Аналіз тенденцій розвитку вищих навчальних закладів Хмельниччини [Текст] / Т. В. Рижа // Університетські наукові записки. — 2010. — №2. — С. 354-359.
2. Скиба Т. Ю. Аналіз стану і тенденції розвитку вищої освіти в Україні [Текст] / Т. Ю. Скиба // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. — 2013. — Вип. 202. — С. 136-140.
3. Кратт О.А. Характер розвитку вітчизняної та закордонних сфер вищої освіти [Текст] / О.А. Кратт, Л.Г. Деєва // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — №6(84). — С.89-95.
4. Higher Education Student Enrolments and Qualifications Obtained at Higher Education Providers in the United Kingdom 2014/15 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.hesa.ac.uk/sfr224>. — Назва з екрану.
5. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2010/11 навчального року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm. — Назва з екрану.
6. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2011/12 навчального року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm. — Назва з екрану.
7. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2012/13 навчального року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm. — Назва з екрану.
8. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2013/14 навчального року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm. — Назва з екрану.
9. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2014/15 навчального року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm. — Назва з екрану.
10. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p>. — Назва з екрану.